

Kopsavilkums par Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja ieteikumiem attiecībā uz ierosināto regulu par Eiropas robežu un krasta apsardzi

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā pieejams Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja (EDAU) tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu.)

(2016/C 186/06)

Kopsavilkums

Eiropā patlaban jārisina problēmas sakarā ar saasinātu migrācijas krīzi un pieaugošiem terorisma draudiem. Tādēļ ES vēlas stiprināt tās ārējo robežu pārvaldību. Šajā kontekstā ierosinātās Regulas par Eiropas robežu un krasta apsardzi mērķis ir noteikt Eiropas integrētās robežu pārvaldības vispārīgos principus un paplašināt *Frontex* aģentūras pilnvaras.

EDAU atzīst, ka ir vajadzīga efektīvāka migrācijas pārvaldība un iekšējās drošības nostiprināšana, šai nolūkā paredzot veikt personas datu apstrādi. Tomēr ar Komisijas priekšlikumu varētu arī tikt būtiski pārkāptas migrantu un bēgļu (kas ir neaizsargāta personu grupa, kurai īpaši vajadzīga aizsardzība) tiesības.

Šajā atzinumā uzmanība pievērsta piecām galvenajām problēmām saistībā ar datu aizsardzību un izteikta prasība veikt turpmākus uzlabojumus ierosinātajā tekstā, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību datu aizsardzības principiem. EDAU uzskata šādas atbilstības nodrošināšanu par galveno faktoru, lai šī iniciatīva būtu veiksmīga un spētu izturēt juridisku pārbaudi. EDAU jo īpaši iesaka:

- attiecībā uz priekšlikuma mērķiem veikt atsevišķus novērtējumus par to pasākumu nepieciešamību un samērīgumu, ar kuriem ir paredzēts sasniegt divus saistībā ar migrāciju un drošību noteiktos mērķus, ņemot vērā, ka šo mērķu īstenošanai būs nepieciešama dažādu datu aizsardzības noteikumu piemērošana,
- attiecībā uz personas datu vākšanu precizēt aģentūras veikto apstrādes darbību apmēru un tvērumu, jo pašreizējā priekšlikumā ir paredzēta jaunās aģentūras pārveide par personas datu centru, kurā glabāsies liels apjoms personas datu,
- skaidri noteikt, kādi pienākumi jāuzņemas jaunajai aģentūrai un kādi – ES dalībvalstīm, lai nebūtu neskaidrību par katra personas datu apstrādātāja pārskatatbildību attiecībā uz datu aizsardzības pienākumiem,
- precizēt informāciju par personas datu nosūtīšanu trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, ņemot vērā, ka šādas nosūtīšanas pamatā ir jābūt vai nu atbilstības novērtējumam, vai arī jāizmanto attiecīgi drošības pasākumi,
- attiecībā uz migrantu un bēgļu pamattiesību ievērošanu garantēt uz vietas migrantu un bēgļu informētību par viņu tiesībām, lai viņi var pietiekami saprast šīs tiesības un īstenot tās praksē.

Kopumā jaunās aģentūras rīcībā ir jābūt pietiekamam aprīkojumam, kā arī tai ir jāspēj izpildīt savus pienākumus saistībā ar datu aizsardzības noteikumu ievērošanu un to personu interešu un tiesību aizsardzību, uz kurām attiecas apstrādājamo personas dati.

1. Priekšlikuma konteksts

1. Komisija 2015. gada 15. decembrī nāca klajā ar svarīgu pasākumu komplektu, kas plašāk pazīstams kā "Robežu tiesību aktu kopums" ⁽¹⁾ ar mērķi stiprināt ES ārējo robežu pārvaldību un labāk aizsargāt Šengenas zonu. Šā tiesību aktu kopuma galvenā iniciatīva ir Priekšlikums Regulai, ar ko izveido Eiropas robežu un krasta apsardzi ⁽²⁾

⁽¹⁾ Robežu tiesību aktu kopumā pavisam ir ietverti 13 leģislatīvi dokumenti: priekšlikums par Eiropas robežu un krasta apsardzes izveidošanu, kam pievienots Komisijas ziņojums, priekšlikums grozīt Šengenas Robežu kodeksu, lai ieviestu to ES valstspiederīgo obligātas sistematiskas kontroles, kuri iebruc ES teritorijā un izbrauc no tās, priekšlikums izveidot Eiropas ceļošanas dokumentu to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanai, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, Eiropas Robežu uzraudzības sistēmas īstenošanas un pārvaldības praktiska rokasgrāmata, Progresā ziņojums par karsto punktu pieejas īstenošanu Grieķijā, Progresā ziņojums par karsto punktu pieejas īstenošanu Itālijā, priekšlikums pagaidu kārtā atcelt Zviedrijas pienākumus saskaņā ar ES pārvietošanas mehānismu, Komisijas Ieteikums attiecībā uz brīvprātīgu humanitāras uzņemšanas shēmu ar Turciju, Ziņojums par īstenošanas norisi pēc līderu sanāksmes par bēgļu plūsmām Rietumbalkānu maršrutā, priekšlikums grozīt Kopienas Zivsaimniecības kontroles aģentūras izveidošanas aktu un priekšlikums grozīt Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanas aktu. Visi dokumenti ir pieejami tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/securing-eu-borders/index_en.htm.

⁽²⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas robežu un krasta apsardzi un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 2007/2004, Regulu (EK) Nr. 863/2007 un Padomes Lēmumu 2005/267/EK (COM(2015) 671 final).

(turpmāk "Priekšlikums"), kurā paredzēti Eiropas integrētas robežu pārvaldības vispārīgi principi un ar kuru tiek turpināta Komisijas programma "Eiropas programma migrācijas jomā" ⁽¹⁾ un zināmā mērā tās "Eiropas Drošības programma" ⁽²⁾, kas abas tika iesniegtas apspriešanai agrāk 2015. gada pavasarī.

2. Eiropadome 2015. gada 17. decembrī aicināja ātri pieņemt Priekšlikumu un lūdza Eiropas Savienības Padomi panākt politisku vienošanos pirms esošās prezidentūras termiņa beigām ⁽³⁾. Daži no likumdevējiem ir paātrinājuši Priekšlikuma apspriešanu. Nīderlandes prezidentūra plāno ievērot prasīto termiņu ⁽⁴⁾, kaut arī Eiropas Parlaments pagaidām ir paredzējis rīkot plenārsēdi, kurā izskatīs Priekšlikumu, jūnija sākumā ⁽⁵⁾.
3. EDAU atzīst, ka ES patlaban saskaras ar migrācijas krīzi un terorisma draudiem un ka ir svarīgi veikt ātrus un jēgpilnus pasākumus minētās situācijas risināšanai ES līmenī. EDAU atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas centienus ātri reaģēt uz pašreizējām notikumu pārmaiņām. Tomēr EDAU funkcija ir atgādināt, ka ir svarīgi ievērot pamattiesības uz datu aizsardzību, kā arī ieteikt labākos veidus datu aizsardzības pasākumu iekļaušanai jaunos likumdošanas pasākumos, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ⁽⁶⁾ (turpmāk "hartas") 7. un 8. pantu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 16. pantu. Mēs paužam nožēlu, ka iepriekš minētajā programmā netika atļauta konsultēšanās ar EDAU likumdošanas procesa agrākā posmā.
4. Pašreizējā priekšlikumā EDAU ir konstatējis piecas galvenās problemātiskās jomas, saistībā ar kurām ir jāveic turpmāki uzlabojumi ierosinātajā tekstā atbilstības nodrošināšanai ar datu aizsardzības regulējumu. EDAU komentāri ir vērsti uz jautājumiem saistībā ar Priekšlikuma mērķiem, personas datu vākšanas aspektiem, personas datu apstrādes pienākumu, personas datu nosūtīšanu trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, kā arī migrantu un bēgļu pamattiesību ievērošanu. Nobeigumā EDAU uzsver tos Priekšlikuma aspektus, kuriem vajadzīgi būtiski precizējumi.

8. Secinājums

EDAU atzinīgi vērtē vairākus Priekšlikuma aspektus, jo īpaši, dažu aizsardzības pasākumu iekļaušanu tekstā, piemēram, datu glabāšanas periodu ierobežošanu. Tomēr, ņemot vērā ietekmi, ko rada ieviešanās migrantu un bēgļu pamattiesībās, EDAU kopumā uzskata, ka jāveic atsevišķs novērtējums par to apstrādes darbību nepieciešamību un samērīgumu, ar kurām ir paredzēts sasniegt katru Priekšlikuma mērķi. Jāpārbauda arī saskaņotība starp dažādiem apstrādes mērķiem, kas paredzēti Priekšlikuma 45. panta 1. punktā.

Lai nodrošinātu juridisko noteiktību un atbilstību datu aizsardzības principiem, EDAU īpaši iesaka ieviest iniciatīvas galīgajā tekstā turpmāk minētos uzlabojumus un precizējumus:

— Mērķa precizējums un ierobežojums:

— visā tekstā precīzāk un atsevišķi norādīt Priekšlikuma divus mērķus,

— nodrošināt saderību datu apstrādes procesā un skaidri norādīt uz saderību saistībā ar 45. panta 1. punktā minētajiem mērķiem,

— pārstrādāt 45. panta 3. punktu, lai skaidri aizliegtu saglabāto personas datu turpmāku apstrādi citiem mērķiem, nevis tiem, kas noteikti 45. panta 1. punktā.

⁽¹⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas programma migrācijas jomā", Brisele, 2015. gada 13. maijs, COM(2015) 240 final; tobrīd Komisija jau bija noteikusi: "Aktīvāka rīcība Vidusjūras reģionā norāda, ka ārējo robežu pārvaldība aizvien vairāk ir kopēja atbildība. Tā attieksies gan uz Eiropas Robežsardzes sistēmu, gan uz jaunu pieeju krasta apsardzes funkcijām ES, apskatot tādas iniciatīvas kā līdzekļu dalīšanu, kopīgas mācības un divējādu resursu izmantošanu, kā arī iespēju virzīties uz Eiropas krasta apsardzes izveidi."

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Drošības programma", Strasbūra, 2015. gada 28. aprīlis, COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Sk. Eiropadomes 2015. gada 17. un 18. decembra sanāksmes secinājumus, kas pieejami vietnē <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-28-2015-INIT/lv/pdf>.

⁽⁴⁾ Sk. Tieslietu un iekšlietu padomes 2016. gada 25. februāra sanāksmes galvenos rezultātus, kas pieejami Padomes tīmekļa vietnē <http://www.consilium.europa.eu/lv/meetings/jha/2016/02/25/>.

⁽⁵⁾ Sk. dokumentam veltīto tīmekļa lapu Eiropas Parlamenta Likumdošanas observatorijā: [http://www.europarl.europa.eu/oel/popups/fichprocedure.do?lang=&reference=2015/0310\(COD\)](http://www.europarl.europa.eu/oel/popups/fichprocedure.do?lang=&reference=2015/0310(COD)).

⁽⁶⁾ Eiropas Savienības Pamattiesību harta (OV C 364, 18.12.2000., 1. lpp.).

- Aģentūras pienākumi:
 - precizēt aģentūras veikto apstrādes darbību apjomu attiecībā uz kopīgās operācijās un citos operatīvajos uzdevumos savāktajiem personas datiem, 46. pantā vispusīgi uzskaitot datu kategorijas, ko aģentūra var izmantot un/vai nosūtīt,
 - novērst neskaidrības attiecībā uz pārskatatbildību par apstrādes darbībām un atbilstību kopīgu operāciju gadījumā starp aģentūru, uzņēmēju dalībvalsti un piederības dalībvalstīm,
 - precizēt 46. pantā, kādos gadījumos datus, ko dalībvalstis savākušas pie robežas, nosūta aģentūrai, tādējādi palielinot tās kā personas datu apstrādātājas atbildību.
- Datu kvalitāte un drošība:
 - precizēt 46. panta 1. punkta c) apakšpunktu, lai to neinterpretē kā vispārēju atļauju vākt šādus datus neatkarīgi no personu kategorijām, kas noteiktas 46. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā,
 - skaidri noteikt atbildību par tā aprīkojuma drošību, ko izmanto Eiropas robežu un krasta apsardze (ERKA) un kas minēts 37. un 38. pantā, visos minētā aprīkojuma dzīves cikla posmos.
- Datu nosūtīšana:
 - ietvert atsauci uz starptautiskajām organizācijām 44. panta 4. punktā attiecībā uz personas datu nosūtīšanas aizliegumu un pieskaņot 51. panta 4. punktu,
 - precizēt 51. pantu, pārstrādājot tā 4. punktu un sadalot to divos noteikumos, lai atsevišķi risinātu jautājumu par iestāžu sadarbību Eiropas Savienībā un par sadarbību ar starptautiskajām organizācijām.
- Datu subjektu tiesības:
 - norādīt 72. pantā, ka datu aizsardzības inspektors izskata atsevišķi lietas saistībā ar tiesībām uz datu aizsardzību un attiecīgās sūdzības,
 - nodrošināt, ka datu subjekti šajā kontekstā sniegto informāciju saņem vecumam piemērotā veidā, izmantojot skaidru un vienkāršu valodu un izvairoties no juridiskās terminoloģijas,
 - ietvert valstu datu aizsardzības iestādes 15. panta 3. punkta l) apakšpunktā minētajā iestāžu uzskaitījumā,
 - atcelt 11. panta 4. punktā paredzēto iespēju, ka sadarbības koordinatori var piekļūt valsts un Eiropas informācijas sistēmām, ja netiek sniegti pierādījumi par šādu vajadzību.

Briselē, 2016. gada 18. martā

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs

Giovanni BUTTARELLI
